

Az MTMT hivatkozási tételei: egy idéző mű - egy hivatkozási tétel

1. Idézett mű - idéző mű

Az MTMT-ben a hivatkozási rekordokat egységesen az idéző művek (publikációk) leírására kell használni. A hivatkozási adatállományban az alapegység a hivatkozó mű tétele (rekordja), ezért egy-egy hivatkozási tételben a hivatkozó mű bibliográfiai adatait kell megadni. Egy idéző mű tehát egyetlen egy hivatkozási tétellel kerülhet be az MTMT-be.

Az idézett mű és az idéző mű bibliográfiai rekordok összekapcsolásával többek között a következő kérdésekre kaphatunk választ:

Melyik műre melyik művekben található hivatkozás?
Melyik műre hány másik mű hivatkozik?

A tételkapcsolatok egyszeres számlálásával a fenti két kérdésre egyértelmű válaszok adhatók. Ha a szerző egy saját művét egy másik mű többször idézi, az csak egy hivatkozásnak számít. Ugyanakkor, ha egy más által írt mű a szerző több munkáját is említi, az a szerző minden munkájának esetében egy-egy hivatkozásnak számít.

A későbbi informatikai fejlesztések során lehetőség lesz a hivatkozások, utalások, az egyéb szakmai fogadtatási műfajok típusonkénti és jelleg szerinti besorolására. Az egyes hivatkozó művek bibliográfiai tételén belül jelenleg a „Megjegyzés” mezőben sorolhatók fel a szövegközi említések helyei és/vagy a hivatkozás kontextusa.

2. A bibliográfiai alapegység és a bibliometriai mértékegység: a publikáció bibliográfiai tétele

A hivatkozásokat indexelő nemzetközi szolgáltatások rögzítési alapegysége a publikáció bibliográfiai tétele. A bibliometriai dokumentálás *de facto* szabványos mérési egysége a publikáció (a mű), mind a közlemény számbavételénél, mind a közleményt idéző publikációk esetében.

A hivatkozásokat is regisztráló indexelő/referáló szolgáltatások régóta alkalmazott módszere a hivatkozó/idéző (a) és a hivatkozott/idézett művek (b) módszeres feltárása és összekapcsolása. Az eljárás a következő tételek összekapcsolásán alapszik:

hivatkozó/idéző mű (a) + hivatkozott/idézett mű(vek) (b).

Az MTMT koncepciójában és adatbázis architektúrájában is a szerző idézett műveihez kapcsolódnak az idéző művek tételei.

3. Egyszeres, többszörös és ismételt hivatkozások

Egyes tudományterületeken előfordul az a gyakorlat, hogy ha egy szerző (vagy a szerzők) ugyanazon munkájára ugyanazon tudományos közleményben ismételten, többször is hivatkoznak, akkor a hivatkozást minden egyes szöveghely szerinti előfordulásnál önállóan, külön-külön hivatkozásként veszik számba.

A számítás alapja ebben az esetben a szöveghelyenként előforduló idézések összeszámlálása. A bibliometriai szabvány szempontjából ez rendhagyó eljárás.

A szöveghelyenkénti idézések megállapítások (gondolatok, tézisek, eredmények) közötti kapcsolatokat jelentenek. Két adott műben két adott megállapítás közötti kapcsolat azonban többször is előfordulhat,

Így a szöveghelyek közötti kapcsolatok száma nagyobb lehet a megállapítások közötti kapcsolatok számánál. Ebből következően a szöveghelyenkénti idézések számlálása felülbecsülheti a megállapítások közötti kapcsolatok számát, azaz nem ad egyértelmű eredményt sem a valódi mű-mű, sem a megállapítás-megállapítás kapcsolatokról.

A szöveghely szerinti idézésen alapuló számlálásnál azt tudjuk meg, hogy egy művet hányszor említettek meg más művek, s átugorjuk azt a bibliográfiai entitás-szintet és kérdést, hogy *egy műre hány (másik) mű* hivatkozik. A megállapítások közötti kapcsolatokra nem adunk pontos számot.

A szöveghely szerinti idézőszámlálás eredményéből nem dönthető el egyértelműen, hogy a hivatkozó publikációban, a hivatkozott *teljes mű* szempontjából ez megállapításonként *egyszeres* vagy *többszörös*, vagy *ismételt hivatkozásnak* számít. A megállapításonkénti kapcsolatok számának feltérképezése a hivatkozások tartalmi elemzését kívánja meg, ami már szűkebb szakmai értékelési feladatot jelent.

Az idéző műben lévő szöveghelyenkénti hivatkozások tartalmának, kontextusának és jelentőségének értékelését nem válthatja ki a szöveghelyek számlálása.

4. Az MTMT-ben történő hivatkozási adatok rögzítése

Az MTMT-ben a *hivatkozási rekordok egy-egy mű leírására szolgálnak*, nincs lehetőség a többszörös hivatkozások strukturált, automatizáltan is számszerűsíthető dokumentálására, sem egyéb szempontok alapján történő felszorzásukra (például a külföldi szerzőktől kapott hivatkozások automatizáltan is többszörös számítására).

Az MTMT konzisztenciájának érdekében az MTMT a nemzetközi hivatkozási indexekben kialakult módszerhez hasonlóan a *hivatkozott szerzői mű - hivatkozó szerzői mű* (monografikus mű, részdokumentumként megjelent tanulmány, cikk) bibliográfiai szintek összekapcsolásával dokumentálja a hivatkozásokat, helyesebben: a *hivatkozó műveket, publikációkat*.